

DÜNYA ŐEHİRCİLİK GÜNÜ BİLDİRGESİ

Bu yıl 8 Kasım Dünya Őehircilik Günü'nü; çağdaş kent yönetimi anlayışının ve bütüncül planlamaya ilişkin politikaların tümüyle terk edildiği; hukukun, tekniğin ve bilimsel kuralların yok sayıldığı; kentlerin rant projelerine teslim edildiği; doğal, kültürel ve tarihi değerlerin korunmasından vazgeçildiği; fiili müdahalelerin plan kararlarının önüne geçtiği; ormanlarını, derelerini, köylerini, kentlerini ve mahallelerini, kısacası yaşam alanlarını savunanların terörist ilan edildiği bir ortamda kutluyoruz.

Yaşadığımız bu dönem, ülkemizde sadece planlamanın değil, demokrasinin de en temel ilkeleri hiçe sayılarak çıkarılan yasal düzenlemelerle mevzuatımızın gerçek bir kaos ortamına sürüklendiği, sermayenin çoğunlukla kentsel rantlar üzerinden üretildiği, ülke topraklarının ve doğal kaynaklarının sınırsızca peşkeş çekildiği bir kara dönem olarak tarihte yerini alacaktır.

Yakın dönemde yerel yönetim sistemimizde yapılan değişiklikler ile; 30 ilin sınırları içindeki tüm alanlara kentsel alan statüsü kazandırılması; yerel yönetim kültürüne büyük katkısı olan 1.500'ü aşan belde belediyesinin ve 16.000'i aşan köy tüzel kişiliğinin kapatılması, Anayasa'da tanımlanan "yerinden yönetim" ilkesine ağır bir darbedir. Yerel yönetimler özerklik şartı ile de bağdaşmayan bu kapsamlı merkezi müdahale ile, belediye sınırlarının ve yetki alanının genişlemesi, belediye hizmetlerinin yaygınlaşması anlamına gelmeyeceği gibi, halkın hizmete erişiminde ve kararlara katılımında da ciddi sorunlar yaşanmasına neden olacaktır.

Yerel yönetim sistemimizde yaşanacak değişim, kentsel alanların yanı sıra, kırsal alanların da kentsel kurallara tabi kılınması, doğal alanlarda yaşanan tahribatı ve özgün yerel değerlerin yitirilmesini hızlandıracak; yerel yönetimlerin yerini yeni merkezi yapıların almasını sağlayarak aslen merkezileşmeyi güçlendirecek; kır-kent geçiş mekanlarını ortadan kaldıracak ve kırsal alanda tarımsal faaliyetlere dayalı olarak varlığını sürdüren kesimleri daha da yoksullaştıracaktır.

Deprem ülkesi olma gerçeğinin bir gereği olarak tanıtılan kentsel dönüşüm uygulamalarının, rantı yüksek alanlarda yandaşlara kazanç kapısı olarak kullanılması sürdürülmekte, yerel yönetim düzenlemeleri ile kırsal alana da yüklenmeye hazırlanan sermayenin kent yoksulları üzerindeki oyunları da hız kesmeden sürmektedir. Afet riskli alan kararları da, kentsel dönüşüm kararları gibi hızla amacından uzaklaştırılarak, rantı yüksek alanlarda oturan düşük gelir gruplarının tasfiyesi için yeni bir araca dönüştürülmekte, barınma hakkı ihlalleri ve yoksulların yaşadıkları kentsel sürgünler olağanlaşmaktadır.

Birbiri ardına yürürlüğe konan yasal düzenlemeler ve bu düzenlemelere koşut sürdürülen uygulamalar, yalnızca kentsel mekânı parçalamakla ve planlamayı işlevsizleştirmekle kalmayıp; ormanları, tarım alanlarını, meraları, yaylaları, binlerce HES projeleri ile de akarsuları etkilemekte, ekosistemimizi geri dönülmez biçimde tahrip etmektedir.

Demokrasiyi beş yılda bir sandık başında gerçekleştirilen bir eyleme indirgeyen iktidar; demokratik ve çağdaş yönetim ilkelerini bir tarafa bırakarak, zorbalıkla ve oldubittilerle yeni bir düzeni dayatmaktadır. Yeterli tartışma yürütülmeden, katılım dışlanarak yürürlüğe konan, kanun hükmünde kararnamelerle kurgulanmış olan bir düzende küresel pazarın nesnesi haline gelen kentlerimizde; kentsel mekana, planlama süreçlerine ve kentin yönetimine ilişkin sorunlar, varlığını artırarak sürdürmekte, yolundan köprüsüne, AVM sine kadar, merkezi hükümetin yönlendirdiği projelerle insan odaklı mekan düzenlemesinden vazgeçilmekte; yaya, yaşlı, çocuk, engelli gibi farklı ihtiyaçları olan kesimlerin kentsel hizmetlere erişimi giderek zorlaşmaktadır.

Yerel demokrasinin temel unsuru olan katılımcılık ilkesi hiçe sayılarak, itiraz sesleri susturulmakta, sınıfsal farklılıklar giderek büyümekte, mekânsal ayrışma derinleşmekte, kentler ve çevresindeki kırsal alanlar yeni proje alanlarına dönüştürülmektedir. İnşaat ve enerji sektörlerinde sıkışan sermaye, yeniden keşfettiği kentlerimizde marka projeleriyle eşitsizliği körüklemektedir.

Kentlerimizi toplumsal ve yaşanılır kılan kamusal alanlar, hukuksal, bilimsel ve teknik gereklilikler ile planlama kuralları alt üst edilerek rant projelerine teslim edilmekte, halk nezdinde yeni bir kamusalılık tariflenerek toplum mühendisliği yapılmaktadır. Değerli kamu kurumu arazileri tasfiye edilerek, sermayeye devredilmekte; kamu kaynakları, kamu yararını gözeten projeler yerine çılgın projeler için harcanmaktadır.

İstanbul'da iddialı biçimde hazırlanan üst ölçekli plan, daha yürürlüğe girer girmez merkezi hükümetin plan karşıtı projeleriyle kağıt parçasına dönüşmüştür. İstanbul'un akciğeri kuzey ormanlarının talanında ilk adımlar; yeni havaalanı, 3. Boğaz Köprüsü ve bağlantı yollarıyla atılmıştır. Benzer biçimde; Ankara'da, Ata yadigârı AOÇ, Ak-Saray'a; ODTÜ ormanları otoyola; kamusal alanlar ve yeşil alanlar AVM'lere ve çok katlı rezidanslara kurban verilirken, İzmir'de İnciraltı talanı EXPO örtüsü altında, yargı kararlarına rağmen sürdürülmek istenmektedir.

Taksim Projesinde ve ODTÜ Yolunda olduğu gibi, halkın koruyucu refleksleri baskıyla ve zorla sindirilmeye çalışılmakta, rantın körleştirdiği yerel yönetimler ve merkezi idare, tüm değerlerin ekonomik faydaya feda edilebileceğinin en açık örneklerini vermektedir. Tüm bunlar yapılırken halkın doğal tepkisini marjinalleştirmeye ve yok saymaya çalışan, demokrasinin en temel ilkelerini ayaklar altına alan idareler; meslek alanından gelen uyarılara ise kulaklarını tıkamaktadır.

Kentsel mücadele deneyiminin özgün bir örneği olan Gezi Parkı Direnişini'nde ortaya çıkan direnç ve kararlılık, katılımı dışlanan toplum kesimlerinin, kent ve kentli haklarının savunulması konusunda önemli bir deneyim olmasının yanı sıra, bundan sonraki kentsel hak arayışları ve yaşam alanlarına sahip çıkma çabaları için de, karanlığı delen bir umut ışığıdır.

Diğer yandan yaşanan deneyim, yoksulların, kadınların, çocukların, gençlerin, yaşlıların, engellilerin, trans bireylerin, inanç farklılıklarının yok sayıldığı bir yönetim anlayışının demokratik ve meşru olamayacağı konusunda, merkezi ve yerel iktidarlara önemli bir ders niteliğindedir. Kabul edilmelidir ki, katılımcılık; demokratik, toplumsal ve çağdaş yönetim anlayışının vazgeçilmez bir gereğidir.

Kentlerimizin içinde bulunduğu bu kaotik ortamda planlama meslek alanını savunma iradesini gösteren Odamız da tüm bu olumsuz gelişmelerden payına düşeni almaktadır. Bilimi ve tekniği, sömürgeci değil, halkın yararına sunan TMMOB'yi ve bağlı odaları yasal düzenlemelerle işlevsizleştirme çabaları hız kazanırken, mücadele içinde saf tutan odamız yöneticilerine ve çalışanlarına yönelik tehdit, işten çıkarma, sürgün ve gözaltılar birbirini izlemiştir.

Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen bilinmelidir ki, TMMOB Şehir Plancıları Odası bir an bile tereddüt etmeden, kentlerimizi, doğal ve kültürel değerlerimizi koruma refleksinden vazgeçmeyecek, bilimi ve tekniği toplum yararına kullanmaya devam edecektir.